

El Diari
de la
Sanitat

2021-2022
NÚM. 11
20€

Revista DRETS

Núm. 11

DS

+ EL DIARI de la SANITAT

Històries de
la pandèmia

La
Revista
d'El Diari
de
la Sanitat

DS

Editorial

Més enllà de les xifres

Des de l'inici de la pandèmia de la Covid-19, els mitjans de comunicació han anat recollint les xifres de contagis, ingressos i defuncions. Amb el temps, ens hem anat acostumant a aquesta allau constant de xifres, fins al punt de normalitzar-les dins el nostre dia a dia. Però darrere de cada xifra hi ha una persona: una persona que s'ha contagiat, que ha ingressat per Covid a l'hospital, o una persona que ha mort a causa de la malaltia. En aquesta revista volem posar el focus, precisament, en les persones. En les històries personals que s'amaguen darrere d'aquesta crisi sanitària que ha fet trontollar completament el nostre sistema sanitari.

És evident que la principal fortalesa que té un país a l'hora de fer front a una crisi sanitària de la magnitud que estem vivint és disposar d'un sistema eficient i ben finançat, però el nostre sistema sanitari, i amb la pandèmia s'ha vist clarament, arrossega grans dèficits i debilitats des de fa anys, a causa de les retallades en sanitat. La crisi sanitària també ha posat de manifest que tenim uns professionals sanitaris excel·lents, que

mereixen ser cuidats i estar ben retribuïts, amb unes condicions laborals dignes. No són herois ni soldats. Són treballadors i treballadores de la sanitat al servei de la salut de les persones i de la societat.

Aquesta publicació també vol ser un homenatge a la tasca assistencial de tots aquests professionals i a la seva capacitat de curar, però també de cuidar. A més d'algunes de les 'històries de la pandèmia', en aquesta nova publicació en paper abordem també temes com l'impacte de la pandèmia en la salut mental de la població, l'augment de les desigualtats socials a causa de la Covid o les conseqüències que aquesta crisi sanitària ha tingut en el diagnòstic i tractament d'altres malalties.

El Diari de la Sanitat va néixer el 2016 amb la voluntat de fer un periodisme independent i lliure al servei de la comunitat que lluita en primera línia per defensar un dret tan essencial com és el de la salut i l'assistència sanitària. Nosaltres seguirem aquí. Al vostre costat.

DRETS. DS - La Revista d'El Diari de la Sanitat / DIRECCIÓ: Èlia Pons. REDACCIÓ: Guillem Pujol, Carla Benito, Víctor Saura | ASSESSORAMENT EDITORIAL: J.J. Caballero | PROJECTE GRÀFIC: Pablo Martín | DIRECCIÓ D'ART: Pol Rius. | COMPAGINACIÓ: Francisca Coó. | PRODUCCIÓ: Editorial Octaedro. | IMPRESSIÓ: Ulzama en paper ecològic | ISSN 2696-6980 | Dipòsit legal B7162-2021 | Aquesta publicació està subjecta a la llicència de Reconeixement-CompartirIgual 4.0 Internacional Creative Commons. Per veure una còpia de la llicència, visiteu <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>. | **El Diari de la Sanitat. Consell de Mecenes:** Emili Ferrer, Miquel Vilardell, Antoni Sitges, Josep Martí i Valls, Montserrat Figuerola, Joan Ramon Villalbí, Francesca Zapater, Josep Maria Caralps, Josep Moya, Jordi Pujol Colomer, Carme Borrell, Joan Benach, Joan Gené, Rafael Barba, Glòria Jodar, Carme Valls, Santiago Dexeus, Carles Porta, Vicens Ortún, Carlos A. González, Gonzalo Casino, Alba Llop, Anna Martínez, Nani Vall-Iloera, Mireia Julià, Miquel Porta, Rosa Boyé, Albert Planes, Ramon Sarrias, Carlos Villanueva, Maria Amparo Cuxart, Amando Martín Zurro, Joan Ramón Laporte, Juli de Nadal i Ramon Espasa. **La Revista DRETS. DS i El Diari de la Sanitat** estan editades per la **Fundació Periodisme Plural**. PRESIDENT: Josep Carles Rius. PATRONAT: Xavier Atance, Magda Bandera, JJ Caballero Gil, Andreu Claret, Ignacio Escolar, Emili Ferré, Joao França, Mariano Guindal, José Ramon González Cabezas, José Martí Gómez, Andeu Missé, Jordi Mumbrú, Juan León, Josep Carles Rius, Maravillas Rojo, José Sanclemente, Lali Sandiumenge, Joan Saura, Gemma Sendra, Marina Subirats, Aina Tarabini, Rut Vilar, Jaume Vilarrasa, Cesca Zapater

EL DIARI de la SANITAT

Edita:
 FUNDACIÓ
Periodisme Plural

Sota llicència:

6

UNA HISTÒRIA UNIVERSAL

Amor rere la finestra (en temps de Covid)

La força del periodisme proper

12

LLIÇONS DE LA PANDEÀMIA

La situació del sistema sanitari i social no convida a l'optimisme – Amando Martín Zurro i Andreu Segura

Si no tens telèfon, no tens sanitat: quan la bretxa digital no et deixa accedir a la salut – Diana Martínez

El preu a pagar – Patxi Avilés i Pep Serr

La força de l'Atenció Primària. Les persones, el poble – Josep Martí

Infermeria, una veu per liderar. Una visió de futur per l'atenció de salut – Fòrum Català de l'Atenció Primària (FoCAP)

24

HISTÒRIES VITALS

La vida a primera línia de la pandèmia

Humanitzant les cures intensives: una mirada més enllà dels monitors

Doctora Eva Gil, humanitat en temps de Covid

La infermera Ester Arimon visualitza la fatiga per compassió

Laia Ventura i la felicitat d'ajuntar un matrimoni ingressat per Covid

Fernando Domínguez, ancorat a la vida

Inés Ibáñez, la infermera que va idear unes noces d'or tot i el coronavirus

Esperanza Martín: «La meua vida ha canviat completament, ara començo cada dia escoltant el meu cos»

La Covid persistent en infants i adolescents: una barrera en l'aprenentatge

Iris Garcia, d'universitària a la primera línia de la Covid

Cuca Esperanza i Marisa Garreta, infermeres jubilades que vacunen contra la Covid

Hipòlit Pérez, de metge a ingressat a l'UCI

Doctor Joaquim Serra, d'avi jubilat a tornar a l'hospital

Ivana Gallardo i Assumpta Ruiz, infermeres inesperades a l'hotel salut

Aules hospitalàries: aprendre amb pijama i ensenyar des de la diversitat

'Vitals': humanitzant la crisi sanitària

66

EL QUE ENS DEIXA LA PANDÈMIA

Alba Alfageme: "El sistema patologitza les dones i, en lloc d'anar a l'arrel del problema, les medicalitza"

Prevenim i actuem: prou violències masculistes

La pandèmia de la salut mental: com trencar amb l'estigma

El suïcidi, un tabú que mata cada dia 10 persones a Espanya

La pandèmia aguditza els problemes de salut mental en els joves: "Aquest últim any ha estat un dels pitjors"

Guarir la salut mental dels professionals sanitaris

Viure amb un trastorn de conducta alimentària: «Jo no era conscient de la meua malaltia»

El coronavirus carrega contra la pobresa

Quique Bassat: «Els mecanismes en marxa no són prou robustos per garantir l'equitat en l'accés a les vacunes als països pobres»

Gemma Tarafa: «On un viu i com hi viu és clau; el codi postal té molt més pes que el codi genètic»

Sensellarisme femení en temps de Covid

Cap a la transformació de l'atenció primària en l'era post Covid

Albert Planes: «En aquest moment, caldria valentia política per fer una gran reforma de l'atenció primària»

Què ha passat amb altres malalties i infeccions?

Efectes col·laterals del coronavirus

L'ictus en l'era Covid: actuar ràpidament quan tot s'alenteix

L'aïllament social agreuja l'Alzheimer

Una mà amiga per curar l'ELA

Infeccions nosocomials: el silenci rere la pandèmia

La pandèmia de la Covid llasta la lluita contra la tuberculosi

---

142

REFLEXIONS PER DESPRÉS DE LA PANDÈMIA

La durada de la relació metge de capçalera-pacient està associada a menys mortalitat – Francesca Zapater

L'Atenció Primària, cabana de palla del sistema sanitari públic – Assun Reyes

Perquè la prevenció de les malalties cròniques no és una prioritat? – Carlos A. González

La revolució de les infermeres – Mar Calpena

Confiança i transparència – Gonzalo Casino

Agenda política: Ara toca la Covid Persistent – Óscar Martínez

An elderly woman with short grey hair and red-rimmed glasses is looking out of a window. She is wearing a dark blue jacket over a purple and white floral patterned blouse. The window frame is white, and the background outside is dark. The text 'UNA HISTÒRIA UNIVERSAL' is overlaid in white serif font on the lower half of the image.

UNA
HISTÒRIA
UNIVERSAL

Amor rere la finestra

En Xavier va cada dia a la residència a veure la Carmen, la seva dona. Això sí, a excepció d'un dia a la setmana, que se li permet fer una visita de vint minuts, la veu sempre a través de la finestra. S'asseu, parla amb ella i li llença petons. “Jo la vull cuidar fins al final. Si m’hagués tocat a mi, ella hauria fet el mateix”, diu

per Èlia Pons

En Xavier va cada dia a la residència a veure la Carmen, la seva dona. Això sí, a excepció d'un dia a la setmana, que se li permet fer una visita de vint minuts, la veu sempre a través de la finestra. S'asseu, parla amb ella i li llença petons. "Jo la vull cuidar fins al final. Si m'hagués tocat a mi, ella hauria fet el mateix", diu.

Són tres quarts d'una i en Xavier ja hi és. Assegut a una cadira, que li ha donat una treballadora de la residència només veure'l arribar, observa a la Carmen a través de la finestra del centre, situat al barri del Camp de l'Arpa de Barcelona. Ella s'ha quedat adormida i, ell la mira, amb un somriure. "Si puc, vinc cada dia. M'hi estic un parell d'hores, parlant amb ella", diu en Xavier.

Ell té 90 anys, i ella en té 92. Es van casar fa 66 anys, i en portaven tres de festeig, i mai fins ara havien estat tant temps separats -excepte quan ell se'n va anar de gira per Europa, però d'això ja en parlarem més endavant-.

En Xavier recorda perfectament el que va passar ara fa tot just un any. "Jo estava dins la residència, fent-li companyia, quan va venir la directora i em va dir: 'Vostè vagi-se'n quan vulgui, no cal que marxi ara. Però ha de saber que, de moment, no podrà tornar a entrar a la residència. A partir d'avui, tanquem'. Acabaven de venir treballadors de la Generalitat", explica. "Aquestes paraules em van entristir molt. Després de tants anys junts... és tota una vida".

Amb l'arribada de la pandèmia de la Covid, la residència va posar a disposició dels usuaris unes tauletes perquè es poguessin comunicar amb la família, amb l'ajuda d'una treballadora. "Em trucaven i em passaven amb la Carme. Això ho fèiem pràcticament cada dia". Però de seguida que va poder tornar a sortir de casa, en Xavier va decidir anar-la a veure a la residència, encara que ho fes a través d'un vidre. "La trobava a faltar", diu.

Des de la segona onada, la residència li permet fer-li una visita un cop a la setmana de 20 minuts, amb distància i supervisats per una treballadora. A més, fa un parell de setmanes que també li permeten sortir amb ella a fer un passeig un cop a la setmana. Això sí, sempre que no hi vagi sol. Els acompanya l'Enriqueta, una cuidadora que ajuda al Xavier en la neteja i la cura de la llar i que, sovint, també ve a veure la Carmen a través de la finestra de la residència. "Fa més de 25 anys que està amb nosaltres, és més que de la família", assenyala.

La pandèmia a la residència

La Carmen va ingressar a la residència fa poc més de tres anys. Fa nou anys va patir un ictus i en Xavier la duia a un centre de dia. "La deixava al matí i l'anava a buscar a la tarda. Però va tenir diverses caigudes, va estar ingressada... i els metges em van dir que el millor seria ingressar-la en una residència. Tant les públiques com les privades tenien molta llista d'espera, però finalment vaig trobar aquesta, que és privada", explica.

"El dia que la vaig deixar aquí va ser duríssim", diu. El tranquil·litza, però, el fet que sigui una residència petita -només hi viuen 25 residents-, que fa que l'atenció sigui més personalitzada. "Aquí és la Carmen. En altres residències, on hi ha un centenar de persones, seria la de l'habitació 82".

En Xavier explica que, des que la Carmen va patir l'ictus, li han quedat seqüeles. A més, també ha desenvolupat Alzheimer. "Ara ja no camina ni enraona. Ha anat degenerant. Fa uns anys, podies tenir una conversa amb ella, però ara ja no. Però em reconeix,

| Pol Rius

i també reconeix els fills i els nets”, diu. Tenen dos fills, una noia que viu a Saragossa i un noi, que viu a Girona. “Quan poden fan una escapada i vénen a veure’ns, però amb la pandèmia ha sigut tot més difícil”.

De cop, deixa de parlar. “Ai, hola, t’has despertat!”. La Carmen se’l mira, somrient, i en Xavier li parla i li llença petons. “Sempre faig ganyotes, soc molt pallasso”, diu l’home. Amb la pandèmia, assenyala, ha empitjorat la salut de la Carmen. “Abans de la pandèmia, jo l’anava a veure i estàvem junts a la sala o a l’habitació. Li vaig portar un àlbum de fotos de la família, i cada dia li ensenyava, perquè els recordés. Però ara ja no ho puc fer. Aquí els intenten motivar, amb dinàmiques per activar la seva ment, però ho fan col·lectivament. Ella necessita una altra cosa”, sosté en Xavier. “És trist, però ho hem d’acceptar. Va venir tot de cop, i la cosa ha anat així”, reconeix, resignat. “Abans entrava per la porta i em rebia amb molta alegria. M’entristeix una mica veure com ha anat empitjorant, però quan vinc aquí procuro estar sempre bé i content. Tinc els meus moments, però s’ha de fer el cor fort. Oi que sí?”, diu, dirigint-se a ella.

Ell explica que, durant aquests mesos de pandèmia, no ha passat por. “He seguit molt les recomanacions. Si em toca, doncs ja em tocarà. Però por no n’he passat. No surto gairebé de casa, només pel necessari: per anar al supermercat, a la farmàcia, al metge, quan em toca, i per veure-la a ella”, assenyala. Tampoc el seu dia a dia ha canviat massa, tot i que sí que reconeix que ara fa menys activitat i es mou poc. “M’he tornat bastant mandrós” (riu).

Osca, el punt de partida

En Xavier va fer la carrera de música al Conservatori del Liceu, i era trompetista. El 1955 va anar amb la seva orquestra de Barcelona a tocar a la Festa Major d’Osca, i allà va ser on va conèixer la Carmen, originària d’Aragó. “Jo la vaig fitxar. Va ser com un flechazo”, diu. Un cop va tornar a Barcelona, van estar sis mesos intercanviant-se cartes, fins que ella va venir a viure a Catalunya, ja que hi tenia família. “Eren altres temps. En aquell període li

vaig fer una carta al meu sogre demanant-li permís per sortir amb la seva filla. Aleshores jo tenia 25 anys”.

La carrera d’en Xavier com a trompetista va ser curta, ja que el 1962 va penjar la trompeta per no tornar-la a tocar mai més, i es va dedicar a la publicitat, mentre que la Carmen treballava en una fàbrica de mitges. Però durant la seva trajectòria musical va tocar amb artistes de renom internacional, com Luis Aguilé, Núria Feliu o Los 3 Sudamericanos, i va fer, fins i tot, una gira de sis anys per Europa. “Durant aquells anys, amb la Carme ens vàiem intermitentment. Jo venia quan podia i ella també va venir a l’estranger una temporada”. Després d’aquell període separats, han estat sempre junts. Fins que la pandèmia els va tornar a separar durant uns mesos.

“A vegades també penso en els sanitaris, en com deuen estar vivint aquesta situació. Jo sortia cada nit al balcó a aplaudir-los”

Aquests mesos l’han fet pensar molt, al Xavier. “Com que tens moltes hores per pensar, penses en la família, en els que se n’han anat... en els que segueixen aquí, aguantant. A vegades també penso en els sanitaris, en com deuen estar vivint aquesta situació. Jo sortia cada nit al balcó a aplaudir-los”.

La pandèmia també li ha fet pensar més en la mort. “Sempre evitem pensar-hi, però un dia o altre ha d’arribar. Ho tenim ben segur. Jo hi penso a vegades, i també penso en ella. Jo la vull cuidar fins al final. Si m’hagués tocat a mi, ella hauria fet el mateix” ●

El poder de les històries humanes

La gran visibilitat que va tenir la història d'en Xavier i la Carmen posa de manifest la necessitat de referents positius en temps convulsos i plens d'incerteses com els actuals

Redacció

El passat 1 d'abril El Diari de la Sanitat publicava un reportatge, que titulàvem “Amor rere la finestra (en temps de Covid)”, en el qual explicàvem la història del Xavier, un home de 90 anys que cada dia va a visitar a través d'una finestra a la seva dona, la Carmen, ingressada en una residència. Aquesta història d'amor, després de 66 anys de casats, va emocionar a molts dels nostres lectors, i també a nosaltres mateixos.

L'origen del reportatge va ser merament casual, quan el nostre fotògraf, Pol Rius, va topa-se amb un home, assegut en un tamboret, observant una dona a través del vidre d'una residència. El fotògraf s'hi va acostar, va parlar amb l'home, en Xavier, i va capturar la parella en les fotografies que després publicàvem al Diari de la Sanitat. A partir d'aquestes fotografies, que tenen un fort impacte visual, vam escriure un reportatge explicant que s'hi amagava darrere d'aquella escena. Una bonica i tendra història, que la pandèmia de la Covid-19 i les mesures restrictives en les residències ha fet encara més emotiva.

A partir d'aquest reportatge exclusiu d'El Diari de la Sanitat, altres mitjans van fer-se ressò de la història del Xavier i la Car-

men. Ho va fer inicialment TV3 amb un reportatge audiovisual que es va fer viral en qüestió d'hores. Després s'hi van sumar Cuatro, La Sexta i molts altres mitjans, tant audiovisuals com escrits. Fins i tot el mateix New York Times va publicar la història d'en Xavier i la Carmen en portada de la seva edició digital, amb les fotografies que va fer el fotoperiodista Emilio Morenatti per The Associated Press.

“La història ha recorregut el planeta”, deia el mateix Xavier, quan li vam preguntar com va viure aquelles setmanes intenses d'entrevistes. Estava molt content que la seva història d'amor hagués arribat tan lluny. “Jo no tinc Instagram, però m'han dit que el vídeo de TV3 té milers de visualitzacions”, deia l'home, que es mostrava agraït a El Diari de la Sanitat pel reportatge inicial.

La gran visibilitat que va tenir la història d'en Xavier i la Carmen posa de manifest la necessitat de referents positius en temps convulsos i plens d'incerteses com els actuals. També assenjala la força que tenen les històries humanes, que ens emocionen i ens impacten a parts iguals •

LLIÇONS DE LA PANDÈMIA

La situació del sistema sanitari i social no convida a l'optimisme

Amando Martín Zurro
Andreu Segura

Amando Martín Zurro
Medalla Josep Trueta al mèrit sanitari (2015). Premi a l'Excel·lència Professional del Col·legi de Metges de Barcelona "2006"

La pandèmia Covid-19 no és que hagi tensat les costures del nostre sistema sanitari, és que ha destrossat el vestit que encobria les seves misèries. Els discursos xovinistes dels qui proclamaven que el nostre era el "millor sistema sanitari del món" s'han demostrat més falsos que un "duro sevillano", tant a Catalunya com al conjunt de l'Estat.

I és que les mancances de la política sanitària acumulades durant més de 20 anys han emergit com les aigües brutes del clavegueram amb les tempestes que sovintegen aquests dies, i ho han fet de forma violenta, generant unes desfetes que malauradament deixaran empremtes duradores, qui sap si irreversibles.

Són molts anys, moltes les indiferències culpables davant uns problemes que molts veien venir. Hi ha moltes anàlisis, informes i documents des de diverses instàncies, fins i tot dels mateixos governs, advertint de la imperiosa necessitat d'adaptar uns sistemes dissenyats a principis dels anys 80 del segle XX i que fa molts anys que mostren signes evidents de fatiga conceptual i manca d'adaptació a les noves necessitats i expectatives d'una societat ben diferent de la d'aleshores.

Si a la insensibilitat davant aquestes necessitats afegim l'actitud generalitzada de flatulència defen-

siva per part de la majoria dels responsables polítics, tal vegada heretada de l'època de la transició democràtica, tenim servida la fórmula del desastre al qual estem assistint, entre d'altres, en els sectors sanitari i social.

La pandèmia de la Covid-19 ha contribuït a fer paleses les mancances i els errors d'unes polítiques sanitàries i socials indolents, incapaces d'abordar de manera innovadora les transformacions que els hi calen a aquests sistemes. I no és només, ni principalment, que també, la manca d'inversions en recursos materials, en termes estructurals i de personal, sinó de l'absència gairebé total d'iniciatives que fessin viables els canvis en els àmbits sanitari i social per adaptar-los sense xocs violents a les necessitats canviants.

Pensem que res no convida a l'optimisme, malgrat el recurs a l'evocació de l'aforisme gramscian per què el pessimisme de la raó pot ultrapassar la voluntat.

És clar que en el nostre cas personal no és descartable que sobre el nostre estat d'ànim influeixi una nefasta combinació entre la frustració davant la manca d'assoliment de tantes il·lusions com s'han posat, amb la inevitable senilitat. Tant és així que si no apareixen aviat prou mentalitats innovadores, decidides i enèrgiques l'ofici de difunts s'atansa, i no solament per als autors. ●

Andreu Segura
Metge de salut pública jubilat, editor convidat de Gaceta Sanitaria i vocal Consell Assessor de Salut Pública de Catalunya

Vitals

La pandèmia ha posat en evidència les fragilitats del sistema. Ens ha provocat ferides emocionals, danys persistents i una profunda crisi social i econòmica. Però, a la vegada, ens deixa grans històries del compromís i humanitat dels professionals sanitaris a l'hora de curar i cuidar a les víctimes de la Covid. En aquesta publicació en recollim algunes d'elles.

Troba el teu exemplar a les botigues Abacus